

Izstāde

SKANĒS DZIESMA, DZĪVOS TAUTA!

Pirms 150 gadiem, 26. jūnijā (8. jūlijā), Rīgas Latviešu biedrība sarīkoja Pirmos vispārējos latviešu dziesmu svētkus, kas bija sākums tautas atmodas kustībai. Toreiz svētku aprakstītājs **Aleksandrs Vēbers** (1848–1910) rakstīja: “Uz svētkiem bija nākuši vidzemnieki un kurzemnieki, bet pēc pabeigtiem svētkiem uz mājām devās tikai – latvieši.”

Tieši par pirmo piecu nacionālā mēroga Dziesmu svētku galveno sūtību kļuva snaudošās tautas pašapziņas modināšana, sekmējot latviešu profesionālās mūzikas strauju izaugsmi. Savu artavu Dziesmu svētku kustības aizsākšanā deva vairāki Tukuma novada inteliģences pārstāvji. No viņu vidus īpaši izceļams Irlavas skolotāju semināra pedagogs **Jānis Bētiņš** (1830–1912), kurš aktīvi līdzdarbojās svētku organizēšanā. Savukārt tādi viņa audzēkņi kā Džūkstes pagasta Pienavā dzimušais **Jānis Kade** (1858–1923) un no Jaunpils nākušais **Oskars Šepskis** (1850–1914) kļuva par izglītotiem latviešu mūziķiem, kas spēja piebiedroties kuplam Dziesmu svētku virsdiriģentu pulkam.

Laikposmā starp abiem pasaules kariem neatkarību ieguvušajā Latvijas valstī amatieru kori sasniedza daudz augstāku dziedāšanas kvalitāti. To sekmēja gan diriģentu un svētku organizatoru profesionalitāte, gan tautas garīgā apziņa par dziedāšanas tradīciju un tautastērpu kā nacionālās identitātes vizuālās izpausmes vērtību kopšanas nepieciešamību.

Brīvvalsts laikā iedestītā latviešu nācijas pašapliecināšanās spēja saglabājās un pārdzīvoja PSRS okupācijas laika padomju ideoloģijas dogmu spiedienu, pateicoties dziesmu un deju svētku vienojošam spēkam. Kopš 1948. gada svētkos piedalījās arī tautisko deju kopas vai deju kolektīvi, kas padarīja svētku pasākumus daudz vērienīgākus un košākus. Neskatoties uz obligātā padomju repertuāra skaņdarbu klātesamību, svētki kļuva par nacionālo jūtu spilgtāko izpausmi. Neatkarību atguvušajā Latvijā iesākās svētku atjaunotnes ceļš, kad atdzima pirmās brīvvalsts laikā koptās nacionālās vērtības, lai turpmāk stiprinātu piederības apziņu latviskai kultūrai.

Atzīmējot Vispārējo latviešu Dziesmu un deju svētku jubileju, izstādē tiek radīts ieskats par svētku izpausmi to pastāvēšanas dažādos periodos. Ar eksponēto nozīmīšu palīdzību, tiek atspoguļota svētku daudzveidīgā apjaušana un latviskās identitātes izmaiņas atkarībā no mākslinieciskā noformējuma kādreiz pastāvošo sabiedrisko un vēsturisko procesu iespaidā.